

Oslo, 18. november 2015

Til partiene på Stortinget

## **Uforsvarlig hastebehandling får alvorlige konsekvenser for asylsøkeres rettssikkerhet**

Situasjonen på Storskog er krevende, og vi forstår at det er behov for å styrke mottaksapparatet og effektivisere prosedyrene for asylsøkere som kommer til Norge fra Russland. Vi er likevel sterkt kritiske til hvordan regjeringen har gått fram i denne situasjonen.

Vi er bekymret for at Stortinget ser ut til å vedta dramatiske endringer på asylfeltet uten at konsekvensene er ordentlig vurdert. Ikke minst reagerer vi på at regjeringen framstiller innføring av politisk styring av Utlendingsnemnda som et hastetiltak for å håndtere situasjonen på Storskog. Det er snakk om en kontroversiell og dyptgripende systemendring som ikke har blitt behandlet etter ordinære prosedyrer. Regjeringen foreslår også innstramminger i adgangen til å få asylsaken behandlet i Norge, som synes å være i strid med FNs flyktningkonvensjon. Det er uakseptabelt at så dramatiske endringer hastebehandles i Stortinget på under ei uke uten at det gis formell anledning til å fremme motargumenter.

### **Politisk styring av Utlendingsnemnda**

Regjeringen ønsker full politisk styring av Utlendingsnemnda i alle sakstyper. Regjeringen skal kunne instruere om blant annet lovtolking, prinsipper for skjønnsutøvelsen og generelle vurderinger av faktum, for eksempel hva som skal legges til grunn om sikkerhetssituasjonen i ulike land. Med en slik endring er Utlendingsnemnda ikke lenger et uavhengig klageorgan og asylsøkere vil ikke få en reell toinstansbehandling av saken sin, noe som innebærer en dramatisk svekkelse av rettssikkerheten.

Dette er den største endringen av asylsystemet i Norge siden Utlendingsnemnda ble opprettet. Regjeringens forslag går på tvers av anbefalinger i tidligere utredninger. Mæland-utvalget foreslo i 2010 at regjeringen skulle få en noe utvidet instruksjonsmyndighet, men at regjeringen ikke skulle ha adgang til å instruere klageorganet i asylsaker. Et samlet sivilsamfunn var negative til endringene som da ble foreslått – som altså var langt mindre inngripende enn dagens innstrammingsforslag.

Det er tvilsomt om økt politisk styring av klageorganet vil ha en umiddelbar innvirkning på asylankomstene, siden asylsaker i alle tilfeller skal behandles av Utlendingsdirektoratet først. Tiltaket innebærer heller ingen effektivisering av asylprosessen. Det er ingen grunn til at forslaget nå skal behandles som et hastetiltak knyttet til situasjonen på Storskog. Det er provoserende at regjeringen forsøker å snikinnføre en politikk de lenge har ønsket, men som de fleste andre er

negative til. Vi frykter at forslaget er såpass teknisk at det er vanskelig for politikere å se at endringen er langt mer omfattende og alvorlig enn det ser ut til ved første øyekast.

Forslaget er i strid med tilleggsavtalen mellom regjeringen og KrF og Venstre, hvor det står at klageorganet skal forbedres og det skal utredes om Utlendingsnemnda skal erstattes av en forvaltningsdomstol. Et utvalg ledet av Hans Petter Graver utreder nå spørsmålet om å styrke klageorganets uavhengighet og asylsøkernes rettssikkerhet. I en slik situasjon gir det liten mening at regjeringen parallelt går i stikk motsatt retning og innfører politisk styring av hele utlendingsforvaltningen.

Utsendelser til Russland kan være i strid med folkeretten Regjeringen foreslår også endringer som innebærer at flere asylsøkere skal kunne sendes ut av landet uten å få asylsøknaden sin realitetsvurdert her. Spørsmålet vil særlig ha praktisk betydning for asylsøkere som kommer til Norge fra Russland. Russlands asylsystem er preget av mangelfullt lovverk og vilkårlig praksis. Landet ble nylig dømt i Den europeiske menneskerettighetsdomstolen for ikke å ha gitt en syrisk flyktning tilgang til asylprosedyre, men i stedet forsøkt å sende ham tilbake til hjemlandet. Norge kan altså ikke uten videre legge til grunn at Russland vil gi en forsvarlig behandling av asylsøknader, og det vil være i strid med flyktningkonvensjonen å returnere asylsøkere dit med henvisning til at de kan få asylsaken sin vurdert der. Vi frykter derfor at lovendringen som er foreslått vil være i strid med flyktningkonvensjonen. Ikke minst er vi bekymret fordi regjeringen samtidig får adgang til å instruere om hvordan faktiske forhold i asyllandene skal vurderes. Videre mener vi at de foreslåtte lovendringene er dårlig egnet til å løse problemene den økte tilstrømningen av asylsøkere skaper. Tiltakene innebærer etter vårt syn betydelig ressursbruk uten tilsvarende utsikter til effekt i form av en raskere avklaring av det store antallet asylsøknader. Vi mener at den ekstraordinære situasjonen som har oppstått i Finnmark best kan møtes med ekstraordinær saksbehandlingsinnsats. Raske avslag vil også være det klart sterkeste signalet utad om at det er lite å vinne på å søke asyl i Norge dersom man ikke har en reelt behov for beskyttelse.

### **Uforsvarlig med hastebehandling**

Det ligger an til at regjeringens forslag blir vedtatt som en midlertidig ordning som skal gjelde fram til 1.1.2018. Det er mindre ille enn om det skulle vedtas varige endringer, men det er fortsatt dramatisk at så store endringer gjennomføres i stort hastverk og uten at motargumentene er framført.

Regjeringen har full anledning til å foreslå innstramminger og økt politisk styring av asylfeltet, men de må gjøre det på ordinær måte og la andre aktører få presentere sine motforestillinger. Hastebehandling uten komitébehandling, uten høring hvor sivilsamfunn og andre aktører får fremme sine argumenter, og uten mulighet for politikere til å stille oppklarende spørsmål til departementet, er etter vårt syn helt uforsvarlig. Vi ber derfor partiene om å avvise forslagene under morgendagens votering på Stortinget.

**Med vennlig hilsen:**

Advokatforeningen ved generalsekretær Merete Smith

Amnesty International Norge ved generalsekretær John Peder Egenæs

Antirasistisk Senter ved leder Rune Berglund Steen

Atlas-alliansen ved leder Morten Eriksen

Caritas Norge ved generalsekretær Martha R. Skretteberg

Den norske Helsingforskomité ved generalsekretær Bjørn Engesland

Flyktningshjelpen ved seniorrådgiver Paal Nesse

Juss-Buss ved daglig leder Hanne Hareide Skårberg

Jushjelpa i Midt-Norge ved daglig leder Petter Raaness

Jussformidlingen i Bergen ved leder av rettspolitisk utvalg Thea Severine Hanken Hobbesland

JURK ved leder Sara Eline Grønvold

KIA ved generalsekretær Erik Lølandsmo

Mellomkirkelig råd for Den norske kirke ved generalsekretær Berit Hagen Agøy

Norsk organisasjon for asylsøkere ved generalsekretær Ann-Magrit Austenå

Norsk Folkehjelp ved generalsekretær Liv Tørres

Norges Kristne Råd ved generalsekretær Knut Refsdal

Redd Barna ved leder av norgesprogrammet Janne Raanes

Vergeforeningen ved leder Hilde Krogh